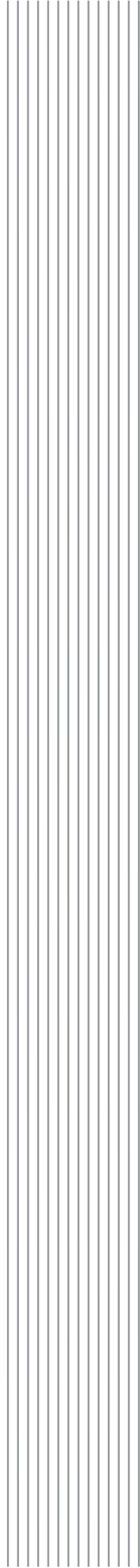

6

Utgifter

6 Utgifter

Sammanfattning

- De takbegränsade utgifterna ökar med ca 130 miljarder kronor mellan 2013 och 2018. Som andel av BNP faller dock utgifterna från 29,4 procent till 26,3 procent under samma period.⁶³
- Utgifterna i ålderspensionssystemet ökar med ca 73 miljarder kronor mellan 2013 och 2018. Det beror främst på högre inkomst- och tilläggspensioner, som bl.a. är en följd av löneökningar och av att antalet pensionärer ökar under samma period.
- Utgifterna på utgiftsområdena i statens budget, exklusive utgifterna för statsskuldräntor, ökar med ca 57 miljarder kronor mellan 2013 och 2018. Som andel av BNP faller dock utgifterna från 22,3 till 19,1 procent under samma period.
- De utgiftsområden som bidrar mest till utgiftsökningen mellan 2013 och 2018 är utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer, utgiftsområde 7 Internationellt bistånd och utgiftsområde 22 Kommunikationer, som sammanlagt ökar med ca 33 miljarder kronor under perioden.

⁶³ De reformer och den finansiering som redovisas i tabell 2.2 ingår inte i beräkningen av statens budget och offentliga sektorns finanser i denna proposition.

6.1 Utgifterna på statens budget och takbegränsade utgifter

Utgifterna på statens budget delas in i 27 utgiftsområden och posten Minskning av anslagsbehållningar. Till budgetens utgiftssida hör även Riksgäldskontorets nettoutlåning och den kassamässiga korrigeringen. De utgifter som omfattas av utgiftstaket, de s.k. takbegränsade utgifterna, omfattar utgiftsområde 1–25 och 27 samt ålderspensionssystemet vid sidan av statens budget.

De takbegränsade utgifterna beräknas öka med 130 miljarder kronor mellan 2013 och 2018 (se tabell 6.1). Av ökningen kan 44 procent, 57 miljarder kronor, hänföras till utgifter på budgetens utgiftsområden exklusive statskuldräntorna. Uttryckt som andel av BNP beräknas dock dessa utgifter vara lägre 2018 än 2013. Återstoden av ökningen av de takbegränsade utgifterna är hänförlig till ålderspensionssystemets utgifter, vilka beräknas öka med 73 miljarder kronor mellan 2013 och 2018. Uttryckt som andel av BNP motsvarar detta en ökning med 0,1 procentenheter.

Utgifterna för statsskuldräntor beräknas öka med knappt 6 miljarder kronor mellan 2013 och 2018, huvudsakligen till följd av stigande räntenivåer. Utgifterna varierar dock förhållandevis mycket mellan olika år under perioden, bl.a. till följd av bedömningar om när större obligationsbyten kommer att genomföras.

Budgeteringsmarginalen, dvs. skillnaden mellan utgiftstaket och de takbegränsade utgifterna, beräknas uppgå till 16 miljarder

kronor 2014, 19 miljarder kronor 2015 och 35 miljarder kronor 2016. Regeringens bedömning av utgiftstakets nivåer för 2017 och 2018 innebär att budgeteringsmarginalen beräknas uppgå till 45 respektive 57 miljarder kronor dessa år (se avsnitt 4.4).

Tabell 6.1 Utgifter på utgiftsområden i statens budget och takbegränsade utgifter 2013–2018

Miljarder kronor om inget annat anges

	Utfall	Prognos	Beräknat			
	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Utgifter på utgiftsområden exkl. stats-skuldräntor ¹	810,6	833,6	838,7	839,5	854,0	867,7
<i>Procent av BNP</i>	22,3	22,0	21,1	20,1	19,6	19,1
Statsskuldräntor m.m.	16,8	12,6	24,3	20,4	22,8	22,6
<i>Procent av BNP</i>	0,5	0,3	0,6	0,5	0,5	0,5
Summa utgiftsområden	827,4	846,2	862,9	859,9	876,8	890,3
<i>Procent av BNP</i>	22,8	22,4	21,7	20,6	20,1	19,6
Ålderspensions-systemet vid sidan av statens budget	256,7	257,8	268,9	292,0	314,9	329,2
<i>Procent av BNP</i>	7,1	6,8	6,8	7,0	7,2	7,2
Takbegränsade utgifter²	1 067,3	1 091,4	1 107,6	1 131,5	1 168,9	1 196,9
<i>Procent av BNP</i>	29,4	28,8	27,9	27,1	26,8	26,3
Utgiftstak³	1 095	1 107	1 127	1 167	1 214	1 254
Budgeteringsmarginal	27,7	15,6	19,4	35,5	45,1	57,1

¹ Inklusive förändringar av anslagsbehållningar och utnyttjande av anslagskredit.

² Utgiftsområden på statens budget (exklusive statsskuldräntor) och ålderspensionssystemet vid sidan av statens budget.

³ Regeringens bedömning av utgiftstak för 2017 och 2018 (se avsnitt 4.4).

Källa: Egna beräkningar.

6.1.1 Takbegränsade utgifter 2014–2018

I prognosen för utgifterna per utgiftsområde för 2014 och i beräkningen av utgiftsramarna för 2015–2018 har hänsyn tagits till tidigare beslutade och aviserade utgiftsreformer och besparingar samt nu föreslagna åtgärder i propositionen Vårändringsbudget för 2014 (se tabell 6.4).

Vidare har de makroekonomiska förutsättningarna, volymantaganden inom vissa transfereringssystem, samt den pris- och löneomräkning som ligger till grund för beräkningarna, uppdaterats jämfört med de beräkningar som presenterades i budgetpropositionen för 2014.

Förändringen av anslagsbehållningar på ramanslag för förvaltnings- och investeringsändamål för 2015–2018 redovisas under posten Minskning av anslagsbehållningar (se tabell 6.2).⁶⁴

⁶⁴ Förändringar av anslagsbehållningar är skillnaden mellan anvisade medel och beräknade faktiska utgifter, dvs. nettot mellan förbrukning av kvarstående medel från föregående budgetår och sparade medel från innevarande budgetår samt utnyttjande av anslagskredit.

Tabell 6.2 Utgifter per utgiftsområde

Miljoner kronor

Utgiftsområde	2013 Utfall ¹	2014 Anslag ²	2014 Prognos	2015 Beräknat	2016 Beräknat	2017 Beräknat	2018 Beräknat
1 Rikets styrelse	11 823	12 896	12 937	12 357	12 438	12 619	12 918
2 Samhällsekonomi och finansförvaltning	16 052	14 121	14 111	14 286	14 575	15 075	15 641
3 Skatt, tull och exekution	10 388	10 516	10 345	10 589	10 732	10 932	11 187
4 Rättsväsendet	39 297	40 292	39 630	41 039	41 531	42 278	43 317
5 Internationell samverkan	1 826	2 018	1 870	2 019	2 022	2 027	2 034
6 Försvar och samhällets krisberedskap	45 410	47 197	45 650	47 021	47 531	48 503	49 730
7 Internationellt bistånd	30 776	30 869	30 870	33 544	36 109	38 210	40 438
8 Migration	9 870	12 612	12 270	12 702	12 149	11 854	11 528
9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg	58 994	62 161	62 163	61 560	62 642	64 050	65 962
10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och funktionsnedsättning	96 394	96 520	97 224	97 498	98 687	99 106	99 768
11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom	39 985	39 013	39 211	37 866	35 929	34 198	33 286
12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn	78 533	81 610	81 398	83 652	86 389	89 349	91 901
13 Integration och jämställdhet	8 836	12 462	13 256	15 869	17 045	16 739	15 307
14 Arbetsmarknad och arbetsliv	69 721	70 375	69 570	66 277	63 506	63 253	63 320
15 Studiestöd	20 567	21 005	19 690	18 636	18 254	18 522	19 309
16 Utbildning och universitetsforskning	56 484	60 116	59 509	59 876	60 410	60 783	62 077
17 Kultur, medier, trossamfund och fritid	12 730	12 880	12 740	12 802	12 897	13 040	13 273
18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning, byggande samt konsumentpolitik	999	1 230	1 116	1 234	1 204	1 212	1 237
19 Regional tillväxt	3 270	2 973	2 939	2 699	3 226	3 326	3 426
20 Allmän miljö- och naturvård	4 807	5 156	5 064	5 124	5 086	5 051	5 077
21 Energi	2 613	2 830	2 938	2 402	2 494	2 272	2 109
22 Kommunikationer	43 655	45 428	45 991	48 262	50 644	52 590	54 117
23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel	16 006	15 681	16 108	14 603	14 764	14 776	16 198
24 Näringsliv	5 248	5 585	5 467	5 107	5 250	5 278	5 345
25 Allmänna bidrag till kommuner	88 915	93 596	93 605	93 438	93 276	93 544	93 563
26 Statsskuldsräntor m.m.	16 774	22 084	12 564	24 278	20 367	22 762	22 565
27 Avgiften till Europeiska unionen	37 412	37 700	37 918	39 986	30 013	35 592	37 141
Minskning av anslagsbehållningar				-1 780	730	-187	-1 494
Summa utgiftsområden³	827 388	858 925	846 153	862 949	859 900	876 755	890 280
Summa utgiftsområden exkl. statsskuldsräntor⁴	810 614	836 841	833 589	838 656	839 518	853 978	867 700
Ålderspensionssystemet vid sidan av statens budget	256 703		257 805	268 946	292 003	314 877	329 234
Takbegränsade utgifter	1 067 317		1 091 394	1 107 602	1 131 521	1 168 855	1 196 934
Budgeringsmarginal	27 683		15 606	19 398	35 479	45 145	57 066
Utgiftstak för staten⁵	1 095 000		1 107 000	1 127 000	1 167 000	1 214 000	1 254 000

¹ Anslagen är fördelade till de utgiftsområden de tillhör i statens budget för 2014.² Enligt prop. 2013/14:1, bet.2013/14:FiU1, rskr. 2013/14:56 och förslag till propositionen Vårändringsbudget för 2014 (prop. 2013/14:99).³ Inklusivt posten Minskning av anslagsbehållningar.⁴ Summa utgiftsområden exklusive utgiftsområde 26 Statsskuldsräntor m.m. och exklusive minskning av anslagsbehållningar för statsskuldsräntor.⁵ Regeringens bedömning av utgiftstak för 2017 och 2018 (se avsnitt 4.4).

Källa: Egna beräkningar.

De takbegränsade utgifterna beräknas öka med mellan 16 och 37 miljarder kronor per år mellan 2013 och 2018. Utgiftsökningen 2014 förklaras bl.a. av volymförändringar inom utgiftsområdena 8 Migration och 13 Integration och jämställdhet, reformer inom utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner och pris- och löneomräkningen av förvaltnings- och investeringsanslag. Utgiftsökningarna 2015–2018 förklaras främst av makroekonomiska förändringar som påverkar utgifterna inom ålderspensionssystemet vid sidan av statens budget. De viktigaste faktorerna bakom den årliga förändringen av de takbegränsade utgifterna framgår av tabell 6.3.

Tabell 6.3 Förändring av takbegränsade utgifter jämfört med föregående år

Miljarder kronor

	2014	2015	2016	2017	2018
Takbegränsade utgifter	24	16	24	37	28
<i>Förklaras av:</i>					
Pris- och löneomräkning	4	1	3	5	7
Övriga makroekonomiska förändringar	0	17	16	29	20
Beslut/åtgärder ¹	1	-7	3	0	2
Tekniska förändringar	2	0	0	-1	0
Övrigt (volym m.m.)	16	5	2	5	0

¹ Anslagsförändringar som motiverar tekniska justeringar av utgiftstaket för staten ingår inte. Vidare ingår inte medel som i propositionen Vårdringsbudget för 2014 (prop. 2013/14:99) föreslås tillföras transfereringsanslagen (i första hand transfereringsanslag som är känsliga för förändringar i volym och makroekonomiska förutsättningar).

Källa: Egna beräkningar.

Förändringar till följd av beslutade, föreslagna och aviserade åtgärder

Beslutade, föreslagna och aviserade åtgärder beräknas minska utgifterna under utgiftstaket för staten med sammanlagt 1 miljard kronor mellan 2013 och 2018 (se tabell 6.3). I tabell 6.4 redovisas hur denna förändring fördelas på enskilda år och utgiftsområden. Nedan kommenteras några av de största utgiftseffekterna 2014–2018 till följd av beslutade, föreslagna eller aviserade åtgärder. Tabell 6.4 redovisar nettoförändringar mellan år och påverkas av att tidigare satsningar eller temporära program upphör eller minskar i omfattning.

Europeiska rådet rekommenderade den 29 juni 2012 Europeiska investeringsbankens styrelse att öka det inbetalade kapitalet med

10 miljarder euro i syfte att öka bankens utlåningskapacitet. Sverige deltog i den föreslagna kapitalhöjningen med 2 500 miljoner kronor 2013. Eftersom detta är en engångsåtgärd minskar utgifterna under utgiftsområde 2 Samhällsekonomi och finansförvaltning med 2 500 miljoner kronor 2014 jämfört med 2013.

Från och med 2015 upphör de tillfälliga satsningarna på patientsäkerhet, tillgänglighet och de mest sjuka äldre, vilket innebär att utgifterna under utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg minskar med 1 100 miljoner kronor per år från och med 2015. Med anledning av regeringens överenskommelse med Läkemedelsindustriföreningen om att utveckla den svenska takprismodellen för äldre läkemedel samt Tandvårds- och läkemedelsförmånsverkets mer aktiva arbete med att utveckla den värdebaserade prissättningen beräknas utgifterna för bidraget till läkemedelsförmånen successivt minska med mellan ca 500 och 1 200 miljoner kronor per år mellan 2014 och 2018.

Inom arbetsmarknadspolitiken föreslås bl.a. stärkta anställningsstöd för långtidsarbetslösa. Denna reform beräknas öka utgifterna under utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv med 200 miljoner kronor 2014 och 400 miljoner kronor årligen 2015–2017. Samtidigt upphör tidigare temporära satsningar. Den tidigare förstärkningen av Arbetsförmedlingens förvaltningskostnader minskar successivt under prognosperioden och programinsatser för korttidsarbetslösa minskar från och med 2014. Därutöver innebär övergången till en ny programperiod inom Europeiska socialfonden 2014–2020 tillfälligt minskade utgifter i samband med infasningen av den nya programperioden.

Utgifterna under utgiftsområde 22 Kommunikationer ökar samtliga år 2013–2018, främst till följd av regeringens satsningar i budgetpropositionen för 2013 på drift och underhåll av järnvägar och vägar samt på nya investeringar, framförallt i nya järnvägar. Regeringen tillför också ytterligare medel till infrastruktursatsningar i Stockholm, i enlighet med bl.a. propositionen Förändrad trängselskatt och infrastruktursatsningar i Stockholm (prop.2013/14:76, bet.2013/14:SkU24, rskr.2013/14:186). Berörda tunnelbaneutbyggnader finansieras delvis med anslagsmedel som motsvarar de ökade intäkterna från trängselskatten i Stockholm, efter avdrag för

system- och administrationskostnader. De tillförda medlen innebär att utgifterna inom utgiftsområdet ökar med ca 650 miljoner kronor 2016 och därefter ökar successivt i takt med högre intäkter p.g.a. ökade trafikvolymmer.

Utgifterna under utgiftsområde 23 påverkas i hög grad av att en ny programperiod för landsbygdsprogrammet (2014–2020) har beslutats. År 2014 och 2015 minskar utgifterna jämfört med 2013 respektive 2014 som en följd av att utgifterna i uppstartsfasen av den nya perioden är lägre än i slutskedet av den gamla perioden (2007–2013). Under programmets gång förväntas dock utgifterna öka. I propositionen Vårändringsbudget för 2014 föreslås att den statliga medfinansieringen för landsbygdsprogrammet ökas med 400 miljoner kronor 2014.

Det finns ett antal reformer som ökar utgifterna under utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner. För att säkerställa likvärdiga ekonomiska förutsättningar för landets kommuner och landsting, och samtidigt begränsa negativa effekter av omfördelningen, har förändringar gjorts i utjämningsystemet. En av förändringarna innebär att vissa kommuner och landsting betalar en lägre avgift till inkomstutjämnningen. Övriga kommuner och landsting får därmed lägre bidrag. Genom att staten kompenserar dessa ökar statens utgifter med 961 miljoner kronor årligen från och med 2014. Anslaget 1:1 *Kommunalekonomisk utjämnning* har vidare ökat med 1 360 miljoner kronor 2014 för att kompensera för att gymnasireformen som trädde i kraft 2011 inte lett till lägre kostnader i den omfattning som tidigare förväntats. År 2015 ökar anslaget med 570 miljoner kronor och åren därefter varierar nivån på anslaget i något mindre omfattning.

Sammantaget innebär detta att utgifterna under utgiftstaket till följd av tidigare beslutade och aviserade utgiftsreformer och besparingar samt nu föreslagna åtgärder i propositionen Vårändringsbudget för 2014 ökar med 1 miljard kronor 2014, minskar med 7 miljarder kronor 2015, ökar med 3 miljarder kronor 2016, är i princip oförändrade 2017 samt ökar med 2 miljarder kronor 2018.

Tabell 6.4 Utgiftsförändringar 2014–2018 i förhållande till föregående år till följd av tidigare beslutade, aviserade och nu föreslagna åtgärder och finansieringar

Miljarder kronor. Budgeteffekt i förhållande till föregående år. Minustecken innebär anslagsminskningar eller att temporära program upphör eller minskar i omfattning.¹

Utgiftsområde	2014	2015	2016	2017	2018
1 Rikets styrelse	0,21	-0,14	-0,04	-0,04	-0,01
2 Samhällsekonomi och finansförvaltning	-2,49	-0,13	0,01	0,00	0,00
3 Skatt, tull och exekution	-0,12	-0,01	0,02	-0,01	-0,03
4 Rättsväsendet	-0,09	0,46	0,08	0,01	0,01
5 Internationell samverkan	-0,02	0,00	0,00	0,00	0,00
6 Försvar och samhällets krisberedskap	0,37	0,02	-0,11	0,10	0,00
7 Internationellt bistånd	0,71	0,00	0,00	0,00	0,00
8 Migration	-0,75	-0,61	-0,61	-0,39	-0,01
9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg	-0,42	-1,88	-0,76	-0,35	-0,27
10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och funktionsnedsättning	0,02	-0,06	-0,06	-0,04	-0,01
11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom	0,02	0,01	-0,01	0,00	0,00
12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn	0,45	-0,01	-0,05	0,17	0,00
13 Integration och jämställdhet	0,09	-0,43	0,47	0,05	-0,02
14 Arbetsmarknad och arbetsliv	-0,75	-2,76	-0,26	-0,02	0,82
15 Studiestöd	0,07	-0,85	-0,24	-0,17	-0,01
16 Utbildning och universitetsforskning	1,88	-0,56	-0,21	-0,68	-0,09
17 Kultur, medier, trossamfund och fritid	-0,01	-0,13	0,00	-0,01	0,02
18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning, byggande samt konsumentpolitik	0,02	0,00	-0,04	-0,01	0,00
19 Regional tillväxt	-0,05	-0,76	0,71	0,00	0,10
20 Allmän miljö- och naturvård	0,25	-0,11	0,02	-0,07	-0,01
21 Energi	0,01	-0,38	0,11	-0,19	-0,14
22 Kommunikationer	0,78	2,82	2,40	1,27	0,45
23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel	-0,96	-1,15	1,58	-0,06	0,98
24 Näringsliv	0,29	-0,49	0,12	-0,02	0,00
25 Allmänna bidrag till kommuner	2,10	0,41	-0,16	0,27	0,02
27 Avgiften till Europeiska unionen	0,02	0,00	0,00	0,00	0,00
Summa utgiftsförändringar	1,36	-6,73	2,97	-0,19	1,81

¹ Förslag i ändringsbudget redovisas exklusive medel som föreslås tillföras anslag utan att någon ny reform föreslagits (i första hand transfereringsanslag som är känsliga för förändringar i volymer och makroekonomiska förutsättningar). Se tabell 9.7 för en fördelning av förslagen i propositionen Vårändringsbudget för 2014 (prop. 2013/14:99). Vidare ingår inte anslagsförändringar som motiverar tekniska justeringar av utgiftstaket för staten och anslagsförändringar till följd av den makroekonomiska utvecklingen och volymförändringar i transfereringssystemen m.m.

Källa: Egna beräkningar.

Pris- och löneomräkning av anslag för förvaltnings- och investeringsändamål

Inom staten genomförs årligen en pris- och löneomräkning av anslag för förvaltnings- och investeringsändamål. Detta görs för att återspegla pris- och löneförändringar i övriga samhället. Anslagen knyts till pris- och löneindex och omräkningen för ett visst år baseras på pris- och löneutvecklingen två år tidigare.

De kostnader som räknas om är löner, hyror och övriga förvaltningskostnader. Vid omräkningen används separata index för prisutvecklingen inom de tre nämnda utgiftsgrupperna.

Vid omräkningen av löner används ett arbetskostnadsindex som baseras på utvecklingen av lönekostnaden för tjänstemän i den konkurrensutsatta sektorn två år före det aktuella året, med avdrag för ett tioårigt genomsnitt av produktivitetens utvecklingen i den privata tjänstesektorn. För omräkningen av löner 2015 är omräkningstalet 1,00 procent.

Lokalhyror som inte omförhandlas under det kommande budgetåret räknas i pris- och löneomräkningen om med ett index som motsvarar 70 procent av den årliga förändringen av konsumentprisindex i oktober två år före det aktuella budgetåret. För omräkningen av hyror 2015 är omräkningstalet -0,04 procent för hyresavtal som inte kan omförhandlas. Omräkningen för hyresavtal som kan omförhandlas under 2015 bygger på hyresutvecklingen under perioden från det att avtalet tecknades eller senast hade kunnat tecknas om. Detta omräkningstal är individuellt för varje berört anslag.

För omräkningen av övriga förvaltningskostnader används samma index för samtliga anslag som pris- och löneomräknas. Detta index fastställs genom en sammanvägning av flera index från Statistiska centralbyrån avseende utgifter som förekommer vid myndighetsutövning. För omräkningen av övriga förvaltningskostnader 2015 är omräkningstalet -0,12 procent.

Pris- och löneomräkningen gör att utgifterna ökar med 4 miljarder kronor 2014 och med knappt 1 miljard kronor 2015. År 2016–2018 förväntas den årliga omräkningen uppgå till 3, 5 respektive 7 miljarder kronor.

Övriga makroekonomiska förändringar

De statliga utgifterna påverkas av den ekonomiska utvecklingen i Sverige och omvärlden, eftersom utgifterna under flera anslag påverkas av den allmänna pris- och löneutvecklingen. År 2014 bidrar makroekonomiska förändringar (se avsnitt 3) sammantaget endast till marginella förändringar av de takbegränsade utgifterna jämfört med 2013. År 2015 och 2016 ökar utgifterna till följd av sådana faktorer med 17 respektive 16 miljarder kronor. År 2017 och 2018 ökar utgifterna till följd av makroekonomiska förändringar med 29 respektive 20 miljarder kronor.

Flera transfereringar till hushållen följer den allmänna pris- och löneutvecklingen, t.ex. sjukpenningen, föräldrapenningen, sjuk- och aktivitetsersättningen samt garantipensionen. Det låga resursutnyttjandet till följd av den ekonomiska krisen förde med sig en svagare pris- och löneutveckling än normalt under 2012 och 2013. Även under 2014 bedöms pris- och löneökningstakten bli dämpad. Därmed ökar även transfereringsutgifterna relativt långsamt till följd av dessa faktorer.

Biståndsramens storlek under utgiftsområde 7 Internationellt bistånd bedöms uppgå till 1 procent av bruttonationalprodukten (BNI) varje år 2014–2018. Utvecklingen i BNI under samma period bedöms därmed leda till en ökning av biståndet med ca 10 miljarder kronor mellan 2013 och 2018.

Större delen av makroförändringen 2014–2018 beror på utgiftsförändringar i ålderspensionssystemet. De inkomstgrundade pensionerna följer normalt sett inkomstindex, vilket speglar de tre senaste årens reala genomsnittliga inkomstutveckling, med tillägg för inflationen under det senaste året. Nu befinner sig ålderspensionssystemet i en period av balansering, vilket innebär att pensionerna i stället följer balansindex, vilket påverkas av inkomstindex och det s.k. balanstalet.⁶⁵

Makroekonomiska faktorer påverkar pensionsutgifterna negativt med 3 miljarder

⁶⁵ Balanstalet uttrycker förhållandet mellan tillgångar, det vill säga avgiftstillgång och buffertfond, och pensionsskuld i systemet för inkomstpension och tilläggs pension.

kronor 2014. Den svagare utvecklingen av pensionerna 2014 beror på en relativt liten ökning i inkomstindex, samtidigt som balansen är under 1,0000 detta år. Från och med 2015 väntas makroekonomiska faktorer öka utgifterna för ålderspensionssystemet med 8 miljarder kronor 2015, 21 miljarder kronor 2016, 21 miljarder kronor 2017 och 13 miljarder kronor 2018.

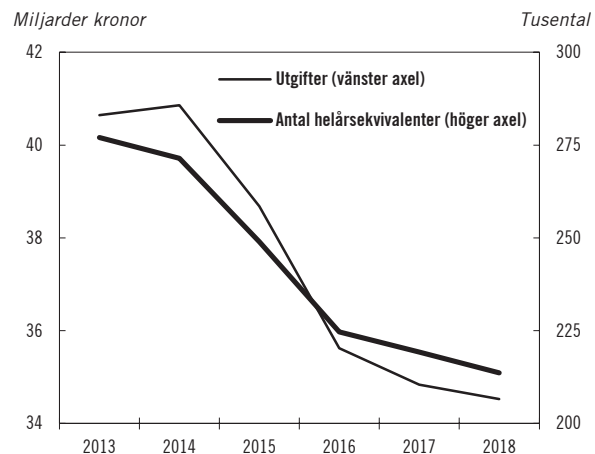
År 2015 beräknas pensionerna främst höjas till följd av ett högre inkomstindex. År 2016 och 2017 väntas balansindex bli högt, vilket leder till en högre ökningstakt av pensionsutgifterna dessa år.

De arbetsmarknadsrelaterade utgifterna minskar mot slutet av prognosperioden

Arbetslösheten var i princip oförändrad under 2013 och väntas sjunka 2014 och 2015. Den förväntade nedgången i arbetslösheten leder till minskande utgifter för arbetslöshetsförsäkringen och de arbetsmarknadspolitiska programmen 2014 och 2015 (se tabell 6.5).

Arbetslösheten väntas sjunka ytterligare 2016–2018, vilket bidrar till att volymerna i de arbetsmarknadsrelaterade transfereringssystemen fortsätter att minska. I takt med de fallande volymerna väntas också utgifterna minska (se diagram 6.1).

Diagram 6.1 Utgifter för arbetslöshetsförsäkringen och arbetsmarknadspolitiska program samt antalet helårsekvivalenter i arbetslöshetsförsäkringen och arbetsmarknadspolitiska program 2013–2018

Anm.: Avser utgifter på anslagen 1:2 Bidrag till arbetslöshetsersättning och aktivitetsstöd och 1:3 Kostnader för arbetsmarknadspolitiska program och insatser under utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv. Utfall 2013 och beräknade utgifter/volymer 2014–2018.
Källa: Egna beräkningar.

Tabell 6.5 Helårsekvivalenter i vissa ersättningssystem

Tusental	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Sjuk- och rehabiliteringspenning ¹	217	196	170	147	131	150	169	183	195	202	205	208	210
Sjuk- och aktivitetsersättning	473	471	458	435	397	354	328	313	303	294	285	277	270
Arbetslöshetsersättning	178	135	94	131	117	88	91	96	95	87	77	73	69
Arbetsmarknadspolitiska program ²	135	83	76	117	178	168	173	181	176	162	147	146	144
Etableringsersättning ³	-	-	-	-	-	4	10	18	29	38	42	38	30
Ekonomiskt bistånd ⁴	80	77	79	89	96	98	99	99	99	96	92	88	85
Summa	1 083	961	878	919	918	862	871	890	897	879	849	830	808

¹ Inklusive sjuklön som betalas av arbetsgivaren.

² Deltagare i arbetsmarknadspolitiska program som får ersättning i form av rehabiliteringspenning räknas till sjuk- och rehabiliteringspenning.

³ Etableringsersättningen introducerades i december 2010. I tabellen anges därför endast volymer fr.o.m. 2011.

⁴ Avser åldersgruppen 20–64 år.

Källa: Egna beräkningar.

Övriga utgiftspåverkande faktorer

En stor del av förändringen av de takbegränsade utgifterna mellan 2013 och 2018 förklaras av andra faktorer än beslutade åtgärder, pris- och löneomräkningen och makroekonomiska förändringar. Dessa övriga faktorer medför att utgifterna ökar med sammanlagt 28 miljarder kronor 2014–2018. Förändringen är framförallt hänförlig till ökade volymer inom utgiftsområdena 8 Migration, 13 Integration och jämställdhet och 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn.

I motsatt riktning verkar minskade volymer inom vissa regelstyrda transfereringssystem, vilket medför minskade utgifter 2014–2018. Minskningarna beror främst på att färre personer beräknas få sjukersättning och garantipension under perioden (se tabell 6.6).

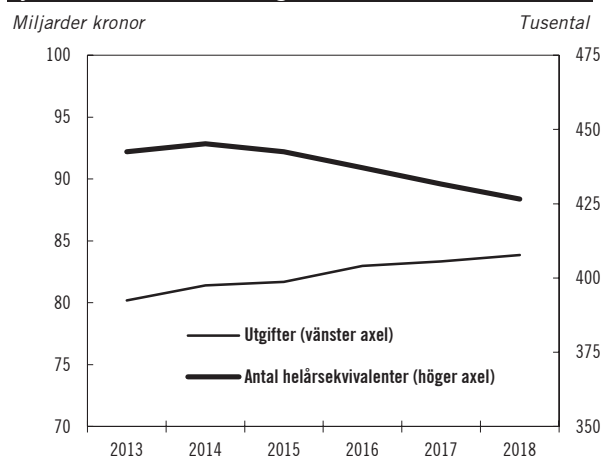
Ökat antal asylsökande

Antalet nya asylsökande i Sverige under 2013 var det högsta sedan Balkankriget i mitten av 1990-talet och antalet asylsökande förväntas förbli högt under hela prognosperioden. Situationen i Syrien och dess närområde, och fortsatt svåra förhållanden i t.ex. Eritrea och Somalia, driver många människor på flykt. Det har också börjat ske mer omfattande förflyttningar inom Europa till följd av de svåra ekonomiska förhållanden som råder på delar av kontinenten. År 2013 uppgick antalet asylsökande till 43 200 och antalet 2014–2018 förväntas uppgå till mellan 53 600 och 58 100 per år (se tabell 6.6).

Utgifterna för asylmottagningen, kommunersättningarna för flyktingmottagande och etableringsersättningen beräknas följaktligen stiga under prognosperioden. Utgiftsprognosen är dock gjord med antagande om att Migrationsverkets förvaltningsanslag ökar efter behov under hela prognosperioden, vilket bedöms korta handläggningstiderna och i förlängningen hålla nere kostnaderna för boende och ersättningar. För utgiftsområde 8 Migration beräknas utgifterna öka från ca 10 miljarder kronor 2013 till knappt 13 miljarder kronor 2015, för att därefter sjunka till knappt 12 miljarder kronor 2018. Dessa utgiftsförändringar påverkar också utgiftsområde 7 Internationellt bistånd eftersom en del av kostnaderna för flyktingmottagning avräknas från biståndet. För utgiftsområde 13 Integration och jämställdhet beräknas utgifterna öka från ca 9 miljarder

kronor 2013 till 17 miljarder kronor 2016, för att därefter sjunka till drygt 15 miljarder kronor 2018. År 2013 uppgick antalet kvarstående som omfattas av etableringsuppdraget till 22 900 och motsvarande antal under 2014–2018 beräknas variera mellan 36 200 och 52 500 per år (se tabell 6.6).

Diagram 6.2 Utgifter för sjuk- och rehabiliteringspenning och sjuk- och aktivitetsersättning samt antalet helårsekvivalenter i sjuk- och rehabiliteringspenning och sjuk- och aktivitetsersättning 2012–2017

Anm.: Avser utgifter på anslagen 1:1 Sjukpenning och rehabilitering m.m. och 1:2 Aktivitets- och sjukersättningar m.m. under utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och funktionsnedsättning. Utfall 2013 och beräknade utgifter/volymer 2014–2018. Källa: Egna beräkningar.

Utgifterna för sjukfrånvaron ökar

Den sammantagna sjukfrånvaron, mätt med ohälsotalet⁶⁶, minskade kraftigt 2003–2013. Under hösten 2013 har emellertid nedgången planat ut. Volymerna i sjukpenning har ökat sedan 2011, samtidigt som antalet personer med sjukersättning fortsatt att minska. De kommande åren prognostiseras antalet sjukpenningdagar fortsätta öka, dock med en avtagande ökningstakt (se tabell 6.6). Antalet personer med sjukersättning beräknas fortsätta minska under prognosperioden (se tabell 6.6). Det beror framför allt på att många personer med sjukersättning fyller 65 år och övergår till ålderspension samt på att nybeviljandet av sjukersättningar är lågt. Sammantaget beräknas ohälsotalet minska framöver. De samlade

⁶⁶ Ohälsotalet anger hur många heldagar per år befolkningen (16–64 år) i genomsnitt uppbär sjuk- och rehabiliteringspenning samt sjuk- och aktivitetsersättning.

utgifterna för ohälsa beräknas däremot öka något under prognosperioden (se diagram 6.2).⁶⁷

Fler barn och pensionärer

Antalet personer med inkomst- och tilläggs-pension beräknas öka markant framöver, vilket huvudsakligen beror på demografiska faktorer. Allt fler nytillkomna pensionärer har inkomstgrundad pension och generellt en högre inkomstgrundad pension än dagens ålderspensionärer. De nytillkomna pensionärerna väntas därför inte erhålla garantipension och bostadstillägg i samma utsträckning som dagens pensionärer. Som en följd av detta väntas antalet pensionärer med garantipension eller bostadstillägg minska något mellan 2013 och 2018.

Antalet uttagna dagar med föräldrapenning har ökat kontinuerligt under 2000-talet och beräknas fortsätta att öka med ca 10 procent mellan 2013 och 2018. Ökningen beror framför allt på att fler barn föds. Det ökade barnafödandet medför även att antalet barnbidrag väntas öka med ca 10 procent mellan 2013 och 2018.

⁶⁷ Se även fördjupningsrutan Sjukfrånvarons orsaker i avsnitt 2.

Tabell 6.6 Volymer inom olika transfereringssystem

Utgifts- område	Köns- fördelning Utfall 2012	Köns- fördelning Utfall 2013	Utfall 2012	Utfall 2013	Prognos				
					2014	2015	2016	2017	2018
8 Asylsökande, genom- snittligt antal inskrivna	38,3%kv 61,7%m	38,9%kv 61,1%m	38 000	43 200	54 700	58 100	55 700	54 600	53 600
9 Antal personer med assistansersättning	46,1%kv 53,9%m	46,1%kv 53,9%m	15 900	15 800	15 900	15 800	15 900	15 900	15 800
10 Antal sjukpenningdagar (netto), miljoner	62,5%kv 37,5%m	62,9%kv 37,1%m	40,7	44,7	49,0	51,3	52,4	53,2	53,8
10 Antal rehabiliterings- penningdagar (netto), miljoner	65,8%kv 34,2%m	67,5%kv 32,5%m	2,3	2,4	2,6	2,9	2,9	3,0	3,0
10 Antal personer med sjukersättning	59,4%kv 40,6%m	59,6%kv 40,4%m	358 500	338 800	324 900	312 500	301 300	291 600	282 900
10 Antal personer med aktivitetsersättning	47,0%kv 53,0%m	46,6%kv 53,4%m	27 700	29 500	31 100	32 200	33 000	33 500	33 800
10 Antal personer med sjuk- och aktivitets- ersättning som erhåller bostadstillägg	54,2%kv 45,8%m	54,2%kv 45,8%m	119 800	117 200	117 500	118 000	118 400	118 800	119 200
11 Antal personer med garantipension	80,1%kv 19,9%m	80,2%kv 19,8%m	805 000	760 500	774 000	772 000	721 300	657 500	630 400
11 Antal pensionärer som erhåller bostadstillägg	79,0%kv 21,0%m	78,5%kv 21,5%m	264 700	271 700	273 900	266 700	254 400	243 600	237 400
ÅP Antal personer med tilläggs-pension	52,2%kv 47,8%m	52,2%kv 47,8%m	1 865 500	1 920 800	1 973 700	2 018 300	2 049 000	2 065 700	2 070 100
ÅP Antal personer med inkomstpension	49,6%kv 50,4%m	49,8%kv 50,2%m	1 061 500	1 176 700	1 287 700	1 393 400	1 491 500	1 583 200	1 672 400
12 Antal barnbidrag	92,1%kv 7,9%m	91,6%kv 8,4%m	1 691 400	1 722 200	1 755 600	1 792 200	1 829 400	1 866 700	1 900 500
12 Antal uttagna föräldra- penningdagar, miljoner	75,6%kv 24,4%m	75,2%kv 24,8%m	50,8	51,4	52,5	53,5	54,6	55,7	56,3
12 Antal uttagna tillfälliga föräldrapeningdagar, miljoner	58,8%kv 41,2%m	55,2%kv 44,8%m	5,8	6,5	6,5	6,5	6,5	6,6	6,6
13 Antalet kvarstående som omfattas av etableringsuppdraget ¹	46,0%kv 54,0%m	48,0%kv 52,0%m	12 500	22 900	36 200	47 600	52 500	47 800	37 800
15 Antal personer med studiehjälp	48,5%kv 51,5%m	48,5%kv 51,5%m	444 600	424 300	407 000	395 100	393 100	396 200	401 300
15 Antal personer med studiemedel ²	59,6%kv 40,4%m	59,3%kv 40,7%m	502 300	506 300	542 000	524 400	508 500	495 100	491 900

Anm.: Volymuppgifter om antal personer avser årsgenomsnitt och är avrundade till närmaste hundratal. Antaganden om arbetslöshetstal och deltagare i arbetsmarknads-politiska program ingår i de makroekonomiska förutsättningarna, vilka redovisas i avsnitt 3.

¹ Etableringsersättningen introducerades i december 2010. I tabellen anges därför endast volymer fr.o.m. 2011.

² Bruttoräknat antal. När stödtagare under året har studerat på flera utbildningsnivåer eller både i Sverige och utomlands uppstår dubbelräkning. Nettoräknat var antalet studiemedelstagare 467 200 personer 2012 och 472 200 personer 2013.

Källa: Egna beräkningar.